

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства фінансів України

_____ 2022 року № _____

КРИТЕРІЇ

ризиків легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення

І. Загальні положення

1. Ці Критерії ризиків розроблено відповідно до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» (далі – Закон) та з метою виконання суб'єктами первинного фінансового моніторингу законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення (далі – запобігання та протидія) щодо застосування ними ризик-орієнтованого підходу.

2. Ці Критерії ризиків використовують у своїй діяльності такі суб'єкти первинного фінансового моніторингу (далі – СПФМ):

професійні учасники фондового ринку (ринків капіталу та організованих товарних ринків, включаючи Центральний депозитарій цінних паперів, крім осіб, які провадять діяльність з організації торгівлі на фондовому ринку);

спеціально визначені суб'єкти (крім осіб, які надають послуги в рамках трудових правовідносин):

адвокатські бюро, адвокатські об'єднання та адвокати, які здійснюють адвокатську діяльність індивідуально;

нотаріуси;

суб'єкти господарювання, що надають юридичні послуги;

особи, які надають послуги щодо створення, забезпечення діяльності або управління юридичними особами;

постачальники послуг, пов'язаних з обігом віртуальних активів;

суб'єкти аудиторської діяльності;

бухгалтери, суб'єкти господарювання, що надають послуги з бухгалтерського обліку;

суб'єкти господарювання, що здійснюють консультування з питань оподаткування;

суб'єкти господарювання, що надають посередницькі послуги під час здійснення операцій з купівлі-продажу нерухомого майна, а також суб'єкти

ДОКУМЕНТ СЕД Мінфін АСКОД

Сертифікат [58E2D9E7F900307B04000000B66F2F00FF98A400](#)

Підписувач [Конюшенко Юрій Олексійович](#)

Дійсний з [15.06.2022 16:18:06](#) по [15.06.2024 16:18:06](#)

Міністерство фінансів України

26110-09/365 від 02.09.2022

господарювання, що надають за винагороду консультаційні послуги, що пов'язані з купівлею-продажем нерухомого майна;

суб'єкти господарювання, що здійснюють торгівлю за готівку дорогоцінними металами і дорогоцінним камінням та виробами з них;

суб'єкти господарювання, що надають послуги у сфері лотерей та/або азартних ігор.

3. У цих Критеріях ризиків терміни вживаються в таких значеннях:

критерій ризику – ознака, характеристика, параметри або їх сукупність, за якими здійснюється оцінка ризику;

оцінка ризику – аналіз ідентифікаційних даних клієнта, інших наявних відомостей та інформації про клієнта та його діяльність, результатом якого є визначення рівня ризику легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення (далі – ВК/ФТ);

перелік держав, що не виконують рекомендації Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (далі – FATF), – перелік держав (юрисдикцій), що не виконують чи неналежним чином виконують рекомендації міжнародних, міжурядових організацій, задіяних у сфері боротьби з ВК/ФТ, який формується в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України на основі висновків міжнародних, міжурядових організацій, задіяних у сфері боротьби з ВК/ФТ, та оприлюднюється на офіційному вебсайті Держфінмоніторингу;

рівень ризику – ступінь міри ризику ВК/ФТ, що встановлюється СПФМ стосовно клієнта та може мати значення «низький», «середній», «високий», «неприйнятно високий» (підкатегорія високого ризику, який є максимально високим ризиком, що не може бути прийнятий СПФМ).

Інші терміни вживаються у значеннях, наведених у Законі, та у Законах України «Про державне регулювання діяльності щодо організації та проведення азартних ігор», «Про державні лотереї в Україні», «Про віртуальні активи».

СПФМ самостійно визначають у внутрішніх документах з питань фінансового моніторингу адекватні кількісні межі для тих критеріїв, які містять кількісні характеристики (зокрема «істотне збільшення», «великі обсяги», «регулярність»).

4. СПФМ розробляють власні критерії ризику ВК/ФТ з урахуванням критеріїв ризиків, визначених розділами II – IV цих Критеріїв ризиків, типологічних досліджень у сфері запобігання та протидії, підготовлених Держфінмоніторингом та оприлюднених ним на своєму вебсайті, результатів національної оцінки ризиків, вимог і рекомендацій суб'єктів державного фінансового моніторингу, що здійснюють державне регулювання та нагляд за діяльністю відповідного СПФМ, а також зважаючи на особливості діяльності СПФМ.

5. СПФМ під час розробки власних критеріїв ризику ВК/ФТ також мають забезпечити виявлення, ідентифікацію, оцінку всіх наявних та потенційних ризиків ВК/ФТ, притаманних його діяльності (ризик-профілю СПФМ) та його клієнтів, а також своєчасне розроблення заходів з управління ризиками ВК/ФТ, їх мінімізації.

6. Оцінка ризиків ВК/ФТ включає в себе, зокрема:

1) оцінку ризик-профілю СПФМ:
виявлення та оцінку ризиків ВК/ФТ, притаманних діяльності СПФМ;
аналіз наявних заходів з управління ризиками ВК/ФТ для їх зниження (мінімізації);

2) оцінку ризик-профілю клієнта:
виявлення та оцінку ризику ділових відносин з клієнтом;
аналіз наявних заходів з управління ризиками ВК/ФТ для їх зниження (мінімізації) до прийняттого рівня ризиків ВК/ФТ для СПФМ.

7. СПФМ здійснюють оцінку власного ризик-профілю з урахуванням специфіки своєї діяльності й таких критеріїв:

1) характеру та масштабу діяльності СПФМ;

2) відповідного(их) виду(ів) діяльності СПФМ;

3) видів клієнтів та їх ризик-профілю;

4) географічного розташування СПФМ, географічного розташування держави реєстрації фінансової установи, в якій СПФМ відкривають банківський рахунок або через яку здійснюють передавання (отримання) коштів;

5) каналів/способів надання (отримання) послуг СПФМ;

6) контрагентів, за участю яких СПФМ здійснюють свою діяльність та/або проводять дії з активами;

7) інших значущих критеріїв, пов'язаних із діяльністю СПФМ.

8. СПФМ, аналізуючи ризики ВК/ФТ своїх послуг, мають враховувати особливості та можливості їх використання, зокрема:

1) цільове використання послуги:
чи дають змогу послуги СПФМ маскувати незаконне походження коштів, використовуватися для подальшого переказу коштів з метою фінансування

терористичної діяльності, сприяти анонімності учасників фінансової операції (приховувати реальних кінцевих отримувачів тих чи інших послуг);
чи можуть вони використовуватися клієнтом від імені третіх осіб;

2) особливі можливості використання послуги: чи дає змогу послуга клієнту СПФМ здійснювати операції із залученням контрагентів, яким притаманні підвищені ризики ВК/ФТ;

3) цільовий сегмент для реалізації послуги: види клієнтів, які найбільше/найчастіше використовують ту чи іншу послугу.

9. Аналізуючи канали/способи надання (отримання) своїх послуг, СПФМ мають приділяти окрему увагу ризикам, притаманним новітнім технологіям (зокрема віддаленому встановленню ділових відносин з клієнтом), наявності агентів, використанню інформації інших СПФМ.

10. СПФМ мають враховувати географічні критерії ризику, приділяючи, зокрема, особливу увагу державам (територіям), які не виконують рекомендації FATF, або які мають стратегічні недоліки у сфері запобігання та протидії (відповідно до заяв FATF), державам, що здійснюють збройну агресію проти України у значенні, наведеному в статті 1 Закону України «Про оборону України», наявності/відсутності військових конфліктів, терористичних груп та/або організацій на території держави (території).

11. Географічні критерії ризиків СПФМ мають також враховувати місцезнаходження самого СПФМ (його материнської компанії, філій, представництв, дочірніх установ) та географію надання СПФМ своїх послуг.

12. СПФМ під час визначення свого ризик-профілю зобов'язані також ураховувати наявність і характер заходів впливу / санкцій, які були застосовані до нього.

13. СПФМ визначають пріоритетність/значущість розроблених критеріїв ризику, ураховуючи можливі наслідки/вплив таких ризиків, та встановлює їм відповідну питому вагу для здійснення подальшої оцінки рівня ризику.

14. СПФМ мають право здійснити оцінку ризику ділових відносин одночасно для групи клієнтів (один груповий ризик-профіль), виокремивши таких клієнтів у відповідні категорії на основі чітко визначених та зафіксованих у внутрішніх документах СПФМ з питань фінансового моніторингу параметрів (зокрема, соціального статусу, використання однакових видів послуг, загального обсягу фінансових операцій тощо). Якщо ділові відносини з клієнтом відповідають таким параметрам, СПФМ присвоюють таким діловим відносинам з клієнтом рівень ризику, встановлений для такого ризик-профілю. СПФМ надалі

на постійній основі забезпечують контроль за відповідністю ділових відносин з клієнтом, що виокремлені в окремий ризик-профіль відповідним параметрам такого ризик-профілю.

15. СПФМ, приймаючи відповідні ризики, мають враховувати наявність у нього ефективних заходів з управління ними, зокрема наявність необхідних ресурсів.

16. СПФМ враховують результати оцінки власного ризик-профілю під час розроблення критеріїв ризику для оцінки ризику ділових відносин з клієнтом та заходів з управління ризиками ВК/ФТ.

17. СПФМ здійснюють оцінку ризику клієнта до встановлення ділових відносин та/або до здійснення фінансової операції (без встановлення ділових відносин).

18. СПФМ за результатами здійснення оцінки ділових відносин з клієнтом установлюють рівень ризику використовуючи модель оцінки ризиків, що враховує наявність притаманних клієнту критеріїв ризику.

19. СПФМ запроваджують модель оцінки ризиків і визначає вхідні дані та інформаційні джерела для проведення оцінки ризиків, шкалу для класифікації рівнів ризику ділових відносин з клієнтом.

20. СПФМ встановлюють високий ризик ділових відносин стосовно клієнтів, визначених у частині п'ятій статті 7 Закону, клієнтів (осіб) стосовно яких в СПФМ є підозра про здійснення ними операцій з ВК/ФТ та/або учинення інших злочинів, а також в інших випадках, визначених СПФМ у внутрішніх документах з питань фінансового моніторингу.

21. СПФМ встановлюють неприйнятно високий ризик ділових відносин стосовно клієнтів у випадках, визначених частиною шостою статті 7 Закону, клієнтів, щодо яких у СПФМ за результатами вивчення підозрілої діяльності клієнта є обґрунтовані підозри про здійснення ними операцій з ВК/ФТ та/або інших злочинів, а також в інших випадках, визначених СПФМ у внутрішніх документах СПФМ з питань фінансового моніторингу.

22. СПФМ постійно вживають заходів для підтримання в актуальному стані (включно зі здійсненням переоцінки рівня ризику):

1) власного ризик-профілю – у разі зміни бізнес-моделі, запровадження нових послуг, що істотно відрізняються від наявних з огляду на притаманні їм ризики ВК/ФТ, але не рідше одного разу на рік;

2) ризик-профілю клієнта – під час здійснення заходів щодо актуалізації даних про клієнта або у разі виявлення нових притаманних діловим відносинам з клієнтом критеріїв ризику.

23. СПФМ на постійній основі вживають заходів щодо виявлення критеріїв ризику, притаманних діловим відносинам з клієнтом, аналізуючи інформацію, отриману за результатами здійснення належної перевірки клієнта та аналізу фінансових операцій клієнта.

24. СПФМ зобов'язані документувати результати оцінки/переоцінки власного ризик-профілю та ризик-профілів клієнтів таким чином, щоб бути здатним продемонструвати своє розуміння таких ризик-профілів.

25. СПФМ визначають перелік та обсяг необхідних до вжиття заходів для ефективного управління ризиками ВК/ФТ. Заходи з управління ризиками ВК/ФТ, зокрема, включають:

1) чіткий розподіл обов'язків та відповідальності між працівниками СПФМ і постійний внутрішній контроль;

2) попередній аналіз нових послуг СПФМ з метою виявлення притаманних їм потенційних ризиків ВК/ФТ;

3) застосування інструментів, які обмежують використання окремої послуги;

4) упровадження диверсифікованого підходу з отримання дозволу на встановлення (продовження) ділових відносин з клієнтом, застосовуючи ризик-орієнтований підхід (за принципом: чим вищий ризик, тим вищий за посадою має бути уповноважений працівник СПФМ на надання такого дозволу, уключаючи керівників СПФМ);

5) отримання додаткового дозволу уповноваженого працівника СПФМ / керівника / виконавчого органу (якщо виконавчий орган колегіальний) СПФМ на проведення окремих фінансових операцій із високим рівнем ризику в рамках встановлених ділових відносин;

6) забезпечення моніторингу ділових відносин з клієнтом, що дозволить своєчасно (оперативно) виявляти відповідні притаманні критерії ризику;

7) здійснення заходів належної перевірки клієнта, посиленних заходів належної перевірки та застосування принципу «знай свого клієнта», включно з отриманням додаткової необхідної інформації для розуміння змісту діяльності клієнта та/або суті фінансової операції;

8) посилення заходів з проведення моніторингу ділових відносин з клієнтом високого рівня ризику;

9) регулярне та об'єктивне інформування керівництва СПФМ про виявлені ризики ВК/ФТ та заходи з управління такими ризиками;

10) забезпечення належного розуміння працівниками СПФМ своїх обов'язків у сфері запобігання та протидії, у тому числі шляхом проведення навчальних заходів.

II. Критерії ризику за типом клієнта

1. Критерії ризику за типом клієнта – критерії ризику ВК/ФТ, що безпосередньо притаманні клієнту СПФМ, організаційно-правовій формі клієнта, структурі власності клієнта, діловій, професійній чи особистій діяльності клієнта та його кінцевому бенефіціарному власнику (далі – КБВ).

2. СПФМ мають враховувати такі значення критеріїв ризику за типом клієнта під час оцінки ризиків з урахуванням ризик-орієнтованого підходу:

1) клієнт є фізичною особою, яка є політично значущою особою, членом її сім'ї або особою, пов'язаною з політично значущою особою (далі – РЕР), або іншою особою, КБВ якої є РЕР, та:

приховує особистість, використовуючи:

корпоративні інструменти (юридичних осіб та/або правові утворення) для приховування належності до КБВ, права власності, здійснення підприємницької діяльності, країни;

корпоративні інструменти (трасти та/або інші подібні правові утворення) без достатніх на це підстав;

посередників, коли це не відповідає звичній діловій практиці;

членів сім'ї або рідного та двоюрідного брата, рідну та двоюрідну сестру, рідного брата та сестру дружини (чоловіка), племінника, племінницю, рідного дядька, рідну тітку, діда, бабу, прадіда, прабабу, внука, внучку, правнука, правнучку, тестя, тещу, свекра, свекруху, батька та матір дружини (чоловіка) сина (дочки) в якості законних власників;

має певну поведінку та індивідуальні характеристики:

клієнт відчуває себе некомфортно під час надання інформації про активи чи джерело походження активів;

небажання або неможливість надати пояснення причин ведення справ у певній країні;

надання неповної або неточної інформації під час належної перевірки такого клієнта;

перерахування коштів в країну, з якою клієнт не має ділових зв'язків;

клієнту було надано відмову на в'їзд/виїзд до/з країни (відмова на видачу візи);

клієнт з країни, яка забороняє або обмежує можливості володіти нерухомістю та мати рахунки в іншій державі;

стосовно якої наявна інформація, що пов'язана з певними діловими відносинами або операціями, а саме:

використання банківських чеків або інших документів на пред'явника для здійснення великих платежів;

інші СПМФ припинили ділові відносини з таким клієнтом;

інші СПФМ були притягнуті до відповідальності суб'єктами державного фінансового моніторингу та/або іншими державними органами під час перебування у ділових відносинах з таким клієнтом;

фінансова діяльність такого клієнта не відповідає законній або очікуваній діяльності, активи клієнта переміщуються з рахунка на рахунок різних фінансових установ без видимої на те причини;

спостерігається суттєвий рух готівкових коштів або грошових переказів з рахунка/на рахунок, здійснення великої кількості електронних переказів з рахунка/на рахунок;

використання різних банківських рахунків без видимої комерційної чи іншої причини;

стосовно якої наявна інформація, що пов'язана з посадою РЕР та/або його функціональними обов'язками, а саме:

наявність значних повноважень щодо доступу до державних активів, проведення операцій з бюджетними коштами, державним майном;

можливість здійснення впливу на регулюючий орган, який уповноважений приймати рішення про надання дозволів, видачу ліцензії, заключення концесії;

наявність повноважень щодо безпосереднього чи опосередкованого контролю за механізмами, що створені для запобігання і виявлення ВК/ФТ;

активне применшення важливості функцій, якими наділений РЕР;

нерозкриття інформації про свої повноваження;

доступ до урядових чи корпоративних рахунків, здійснення контролю за їх використанням або наявність впливу на їх використання;

повне/часткове володіння або здійснення контролю за СПФМ у приватному порядку чи за посадою;

повне/часткове володіння або здійснення контролю за СПФМ, який є контрагентом або установою – кореспондентом з операції;

РЕР є керівником або заступником керівника, або головою, або членом наглядового органу, або КБВ клієнта;

2) клієнт здійснює діяльність в сфері, якій властиві такі ризики ВК/ФТ:

виробництво та/або торгівля зброєю, боєприпасами, військовою технікою та військовими машинами (її частинами), діяльність у військово-промисловому комплексі;

банківська справа та фінанси;

діяльність у сфері публічних закупівель;
 будівництво та великі інфраструктурні проекти;
 діяльність з охорони здоров'я людини;
 гірничо-видобувна діяльність;
 діяльність у сфері організації та проведення азартних ігор;
 торгівля нерухомістю, предметами розкоші, антикваріатом, творами мистецтва, дорогоцінними металами та камінням і виробами з них;
 діяльність, пов'язана з віртуальними активами;
 діяльність неприбуткових організацій (крім ОСББ, далі – НПО), в тому числі благодійна діяльність, діяльність релігійних організацій, політичних партій, з такими ознаками:

НПО веде фіктивну діяльність;
 використання НПО декількох іноземних банківських рахунків;
 фінансова операція проводиться із залученням НПО, яка пов'язана з великими сумами готівки або пожертвуваннями без використання банківських рахунків;
 використання коштів не відповідає меті та діяльності НПО;
 проведення фінансових операцій за участю НПО без належного пояснення суті таких операцій;
 участь у фінансуванні придбання товарів подвійного використання;
 витрачання коштів НПО без формування відповідної звітності про їх використання;
 причетність осіб, які пов'язані із вчиненням злочинів, до діяльності НПО;

3) клієнт здійснює діяльність (належить до сектору), яка характеризується високим ризиком корупції;

4) клієнт використовує посередників, фінансові установи або інших спеціально визначених СПФМ, на яких не поширюється законодавство та/або заходи щодо запобігання та протидії та/або які не контролюються належним чином компетентними органами;

5) клієнт є новоствореним суб'єктом господарювання (період його діяльності з дати державної реєстрації є меншим ніж півроку);

6) клієнт, у якого структура власності, чи організаційна структура управління є такими, що ускладнюють своєчасне визначення КБВ та/або клієнт намагається приховати мету та характер свої діяльності, реальних КБВ або суть своїх операцій, наприклад:

клієнт випускає або має право випускати акції на пред'явника (пайові цінні папери);

в управлінській структурі або структурі власності клієнта є елемент номінального управління / власності;

у структурі власності клієнта наявні довірчі (трастові) відносини;

наявна інформація про клієнта дає підстави підозрювати, що клієнт, діє не від власного імені;

клієнт затягує строки надання інформації для здійснення належної перевірки клієнта, намагається приховати від СПФМ деталі щодо своєї ділової діяльності;

7) наявна інформація про клієнта дає підстави підозрювати, що клієнт може бути фіктивною компанією, або в структурі власності клієнта присутня фіктивна компанія, що унеможлиблює визначення реального КБВ, наприклад:

КБВ юридичної особи є учасником багатьох інших юридичних осіб, у деяких є керівником та/або бухгалтером/підписантом (уповноваженим на підставі акта юридичної особи, договору та/або довіреності);

у статуті юридичної особи наявні обмеження повноважень керівника, який є КБВ (за умови володіння КБВ часткою в розмірі більше 50 відсотків статутного капіталу цієї юридичної особи);

вчинення правочинів або звернення третьої особи за довіреністю у зв'язку з обмеженою дієздатністю КБВ, позбавленням волі або проходженням військової служби;

наявність інформації про вплив та координацію дій третіми особами на прийняття рішень КБВ стосовно господарської діяльності юридичної особи;

невизначеність, необізнаність КБВ у питаннях планування подальшої господарської діяльності юридичної особи, її стратегічних цілей, розподілу та використання дивідендів;

наявна інформація про неодноразове обмеження прав власника істотної участі/КБВ юридичної особи та/або самої юридичної особи щодо розпоряджання грошовими коштами, розміщеними на його/її рахунку(ах), виконання банком арешту коштів, що зберігаються на рахунку клієнта – юридичної особи, зупинення (подальше зупинення, продовження зупинення) здійснення фінансової (фінансових) операції (операцій) клієнта – юридичної особи за ініціативою банків/спеціально уповноваженого органу;

невідповідність кола спілкування або комунікативного рівня спілкування (у тому числі переважне використання шаблонних мовних конструкцій із посиланням на законодавчі акти для ухилення від надання чітких відповідей) власника істотної участі / КБВ змісту та виду діяльності юридичної особи;

8) клієнт не має (у власності або користуванні) виробничих потужностей / торговельно-складських приміщень, інших активів, необхідних для ведення задекларованої господарської діяльності, або обсяги господарської діяльності неспівставні з обсягами наявних активів;

9) клієнт веде бізнес у сфері надання послуг, при цьому має незначні витрати на персонал чи підрядників або зовсім не має таких витрат, при цьому повідомив про дохід, який є неспівставним з доходом, який могли б отримати власники подібного бізнесу;

10) клієнт має значний обсяг активів (у власності або користуванні) для ведення господарської діяльності, зокрема, виробничі потужності / торговельно-складські приміщення, інші активи, при цьому повідомив про дохід, який є значно меншим ніж дохід, який могли б отримати власники подібного бізнесу, або про відсутність доходів;

11) кількість працівників (у тому числі таких, що працюють за цивільно-правовими угодами, зокрема договорами підряду) клієнта не відповідає виду та обсягам задекларованої господарської діяльності;

12) бухгалтерські дані клієнта фіксують, або наявна інформація про клієнта стосовно отримання клієнтом коштів в час або терміни, які є нелогічними для ведення задекларованої господарської діяльності;

13) бухгалтерські дані клієнта фіксують, або наявна інформація про клієнта стосовно отримання позик від контрагентів, при цьому відсутня інформація щодо повернення позик, або планів клієнта щодо їх повернення;

14) у клієнта відсутні необхідні бухгалтерські записи щодо здійсненої господарської діяльності (реалізації продукції, отриманої виручки, тощо);

15) клієнт використовує такі засоби розрахунків: вексель, бартер, відступлення прав вимоги, залік взаємної заборгованості, взаємозалік вимог за операціями з цінними паперами на позабіржовому ринку;

16) клієнт здійснює діяльність без отримання доходів або вони формуються переважно за рахунок непрофільних (неосновних) видів діяльності;

17) результат руху грошових коштів від операційної діяльності має від'ємне значення протягом останніх кількох років та/або бізнес фінансується переважно за рахунок фінансової допомоги;

18) наявна інформація, що клієнт не дотримується вимог законодавства щодо подання звітності до податкового органу/органу статистики;

19) бухгалтерські дані клієнта фіксують, або наявна інформація про клієнта стосовно проведення фінансових операції (здійснення клієнтом діяльності), що є складними, незвично великими або непритаманними для його діяльності або не відповідають фінансовому стану клієнта (або соціальному статусу фізичної особи);

20) клієнт володіє або розпоряджається статками (багатством), джерела та історію походження яких неможливо підтвердити, зокрема, на підставі

офіційних документів або їх копій, засвідчених в установленому порядку;

21) існує ризик, що джерела коштів клієнта мають незаконне походження, зокрема, такі як шахрайство з чеками/картками, торгівля наркотиками, крадіжка, корупція та інші злочини;

22) клієнт вимагає надання послуг або проведення чи завершення фінансових операцій у надзвичайно стислі або прискорені терміни без розумних пояснень для цього, що ускладнить або не дасть можливість провести належну перевірку / оцінку ризику;

23) невідповідність інформації про доходи, які надані клієнту з інформацією, отриманою з інших джерел (наприклад, декларації, опубліковані офіційні дані про розмір доходів);

24) клієнт змінює платіжні умови для фінансової операції без обґрунтування або з підозрілим обґрунтуванням (наприклад, вносяться зміни, що дозволяють сплачувати кошти третій стороні);

25) клієнт без належного обґрунтування чи пояснення наполягає на здійсненні фінансової операції виключно або переважно за допомогою використання віртуальних активів, зокрема, з метою збереження її анонімності;

26) клієнт пропонує надзвичайно високий рівень оплати за послуги СПФМ, які зазвичай не вартують такої плати та є більшими за ринкову ціну таких послуг (крім добросовісних домовленостей в угодах з клієнтом щодо отримання СПФМ значної премії за успішне надання послуг);

27) клієнт володіє незвично великими активами або здійснює надзвичайно великі операції порівняно з тим, що обґрунтовано можна очікувати від такого клієнта;

28) клієнт неохоче надає СПФМ відповідну інформацію та/або документи, або СПФМ мають обґрунтовані підстави підозрювати, що надана інформація є недостовірною або недостатньою, документи є підробленими;

29) клієнт надає повноваження великій кількості осіб підписувати документи без достатніх обґрунтувань або комерційних підстав;

30) клієнт почав здійснювати активну фінансово-господарську діяльність після тривалого періоду бездіяльності;

31) клієнт має такі (реєстраційні) ознаки:

адреса місцезнаходження клієнта є адресою масової реєстрації (за винятком

адрес розміщення бізнес-центрів) або місцезнаходженням клієнта є вигадана адреса;

відсутня адреса місцезнаходження (місця проживання);

наявність інформації про реєстрацію клієнта за викраденими, втраченими документами або документами осіб, які померли або яких не існує;

місцезнаходженням клієнта є квартира за адресою, що є місцезнаходженням іншої юридичної особи, учасник(и) якої не є власником(ами) або пов'язаною(ими) особою(ами) власника такої квартири;

наявна інформація, що власник істотної участі / КБВ клієнта не здійснював дій щодо реєстрації юридичної особи, та реєстрація юридичної особи відбулася без його відома;

наявні факти неодноразової зміни КБВ та/або керівника клієнта, та/або зміни найменування юридичної особи за відсутності ознак економічної доцільності таких змін;

наявні факти неодноразової зміни прізвища, імені та/або по батькові клієнта, КБВ та/або керівника клієнта;

наявність інформації, що документи клієнта є викраденими, втраченими або документами осіб, які померли або яких не існує;

систематична купівля товарів дистанційно з оформленням доставки на адреси, які не є його місцем проживання (перебування, реєстрації, знаходження);

32) клієнт має такі репутаційні ознаки:

наявна негативна інформація про нього або його КБВ в офіційних, надійних та/або публічних джерелах, що свідчить про його можливий зв'язок із організованими злочинними групами та/або злочинними організаціями (СПФМ під час аналізу інформації з публічних джерел мають враховувати авторитетність такого джерела з огляду на його надійність та незалежність, а також якість викладених матеріалів);

на його активи або активи його КБВ накладено арешт у кримінальному провадженні або конфісковані за рішенням суду у кримінальному провадженні чи стягнені за рішенням суду в дохід держави;

застосовувалися заходи щодо замороження активів, пов'язаних з тероризмом та його фінансуванням, розповсюдженням зброї масового знищення та його фінансуванням;

СПФМ інформують Держфінмоніторинг про фінансові операції клієнта, що підлягають фінансовому моніторингу, або спробу їх проведення;

33) клієнт має таку підозрілу поведінку:

прояв клієнтом надмірної скритності (ухилення від надання інформації) та/або надання неоднозначних відповідей, наприклад, на питання про приналежність клієнта до категорії РЕР, про його КБВ, про джерела отримання / походження коштів, про обставини, що вплинули на вибір способу здійснення операції;

прояв клієнтом надмірної зацікавленості (неодноразово задає питання)

щодо виконання СПФМ вимог законодавства у сфері запобігання та протидії (стосовно процедур дотримання СПФМ політики у сфері запобігання та протидії чи заходів, які застосовуються до такого клієнта);

запит клієнта про спрощення та/або прискорення процедури укладення угоди (без надання пояснень про причини);

незрозумілі зміни клієнтом вказівок/інструкцій (особливо на останньому етапі укладання угоди);

спроби клієнта приховати особистість справжнього учасника угоди (власника);

наполягання клієнта або однієї зі сторін угоди на проведення розрахунків готівковими коштами;

34) клієнт є гравцем та/або учасником у державній лотереї:

на великі суми (клієнт може вважатися гравцем на великі суми, якщо він робить високі ставки одноразово або його сумарні витрати на ставки протягом певного періоду є значними);

фінансові операції якого не відповідають розміру його доходів / соціальному стану або його операції різко змінилися;

стосовно якого є підозри, що він діє (провадить фінансові операції) від імені та/або за дорученням третіх осіб;

на організованих азартних (ігрових) турах (розважальних поїздках в інше місто або країну за рахунок казино та за умови покупки гравцем на певну суму ігрових заміників гривні, на які він буде грати в цьому казино);

стосовно якого є підозри, що він здійснює операції через декілька клієнтських рахунків гравця (особистих кабінетів), зокрема, для того, щоб приховати рівень своїх витрат або уникнути порогових значень звітування;

стосовно якого є підстави вважати, що він застосовує дроблення фінансових операцій – штучну структурування (ділення) суми фінансової операції на кілька пов'язаних між собою фінансових операцій, що здійснюються на менші суми, з метою уникнення порогових значень, встановлених законодавством у сфері запобігання та протидії;

належить до вразливих груп населення або є студентом, пенсіонером, безробітним, малозабезпеченим, жебраком;

молодого (до 25 років) чи похилого віку (після 65 років);

який має значні боргові зобов'язання перед іншими фізичними та/або юридичними особами або стосовно якого розпочато процедуру банкрутства;

35) стосовно клієнта наявна інформація, що пов'язана з продуктами, послугами, операціями або каналами доставки, а саме:

переказ коштів за кордон за відсутності зовнішньоекономічного договору (контракту), зокрема надання та повернення інвестицій (доходів від інвестиційної діяльності на території України), позик, кредитів, фінансової допомоги та інших запозичень, виплата дивідендів, відсотків, роялті;

повернення за кордон іноземних інвестицій, а також доходів, прибутків, інших коштів у розмірі, який значно перевищує суму інвестицій;

регулярне одержання/надання/повернення фінансової допомоги, позик, кредитів та інших запозичень;

регулярне укладення строкових угод або використання інших похідних фінансових інструментів, особливо таких, що не передбачають поставки базового активу, за фінансовими операціями з одним або кількома контрагентами, результатом чого є постійний прибуток або постійні збитки особи;

купівля на позабіржовому ринку особами-резидентами пакетів акцій українських емітентів в осіб-нерезидентів за цінами, що перевищують їх номінальну вартість;

здійснення фінансової операції з цінними паперами на пред'явника, які не депоновані в депозитарних установах;

здійснення операцій з цінними паперами, про які з надійних джерел відомо, що вони мають високий ризик бути використаними для ВК/ФТ;

регулярне здійснення особою фінансових операцій з векселями, якщо зазначена особа не виступає емітентом або отримувачем коштів за цими векселями та не має ліцензії професійного учасника ринків капіталу;

здійснення фінансових операцій з неліквідними цінними паперами;

звернення клієнта щодо купівлі-продажу фінансових інструментів, зокрема, цінних паперів, які надають уявлення щодо поставки, придбання або ціни цінного паперу, що не відповідає дійсності, і призводять до встановлення на ринку інших цін, ніж ті, що існували б за відсутності таких операцій;

набуття права власності на пакет цінних паперів за договорами дарування або міни, сумарна номінальна вартість яких дорівнює чи перевищує суму, визначену частиною першою статті 20 Закону;

платежі, які отримані від непов'язаних або невідомих третіх осіб, і платежі отримані готівкою, коли це не є типовим способом оплати;

сплата неустойки (пені, штрафу) за невиконання договору поставки товарів (виконання робіт, надання послуг) або за порушення умов договору в незвично великих сумах;

відсутність зазначення в договорі обов'язку сплати штрафних санкцій за недотримання термінів платежів, постачання товарів та відсутність передбаченого забезпечення ними виконання своїх зобов'язань;

регулярне та/або періодичне здійснення фінансових операцій з купівлі-продажу активів без фактичної їх поставки;

здійснення регулярних операцій з відступлення права грошової вимоги;

регулярне проведення фінансових операцій, характер яких дає підстави вважати, що метою їх здійснення є уникнення процедур належної перевірки;

укладення та проведення правочинів з активами, які мають заплутаний або незвичний характер, не мають економічної доцільності (сенсу) або очевидної законної мети;

велика частка готівкових операцій, що є невластивним для відповідного виду

діяльності клієнта;

намагання клієнта перевищити встановлену законодавством граничну суму розрахунку готівкою;

неможливість встановлення контрагентів клієнта;

передача активів, які містять складність процедури оцінки (наприклад ювелірних виробів, дорогоцінного каміння, предметів мистецтва або антикваріату, віртуальних активів, об'єктів інтелектуальної власності), коли така передача не типова для зазначеного типу клієнта, його операцій;

придбання фізичною особою ювелірних або побутових виробів з дорогоцінних металів та/або дорогоцінного каміння (однотипних виробів), та/або сертифікованого дорогоцінного каміння на суму, яка дорівнює або перевищує п'ятдесят мінімальних заробітних плат у місячному розмірі, встановлених законом на день проведення операції;

формування статутних капіталів суб'єктів господарювання без економічної доцільності (сенсу) або очевидної законної мети, формування їх в стислі строки;

придбання у власність часток (акцій) у статутних (складених) капіталах суб'єктів господарювання, які перебувають на стадії банкрутства або в процесі припинення діяльності, без економічної доцільності (сенсу) або очевидної на те законної мети;

безготівкові банківські перекази з використанням численних внутрішньо-корпоративних переказів усередині групи (мережі) для приховування (маскування) аудиторського сліду (хронологічної послідовності записів аудиту);

наполягання на передачу активів у незвично короткий, або незвично довгий проміжок часу, який є нетиповим для певного виду угод без явних на те юридичних, податкових, комерційних, економічних чи інших законних підстав;

намагання отримати послугу або вчинити правочин шляхом введення в оману СПФМ (використанням нечинних або підроблених документів, надання умисно неправдивих відомостей);

операції або правочини містять ознаки шахрайства, зокрема: заниження або завищення сум виставлених рахунків за товари/послуги, неодноразове виставлення рахунків на оплату одних і тих же товарів/послуг, невірно зазначені товари/послуги, недопостачання/постачання надлишкової кількості (наприклад, помилкові дані в транспортних накладних), багаторазовий продаж товарів / послуг;

зміна клієнтом реквізитів банківського рахунку гравця або електронного платіжного засобу клієнта під час перерахування коштів на(з) клієнтський(ого) рахунок(ку) гравця (особистий кабінет) в онлайн-системі організатора азартних ігор;

спроба використання клієнтом викрадених електронних платіжних засобів, реквізитів посвідчень іншої особи;

використання передплачених карток і електронних гаманців, зокрема, під час здійснення розрахунків у мережі Інтернет;

вставлення факту, що клієнт грає (бере участь у лотереї та/або азартній грі) в кредит;

спроби клієнта здійснити операції з рухомим та нерухомим майном, на яке накладено арешт;

клієнт має такі особливості умов угоди:

афілійованість учасників угоди (наприклад, родинна, службова, підприємницька) викликає сумніви щодо справжнього характеру або причини угоди;

неодноразова участь одних і тих же учасників в угодах протягом короткого проміжку часу;

участь в угоді осіб є нетиповою для зазначеного виду угод вікової та/або соціальної групи.

III. Критерії ризику, пов'язані з географічним розташуванням держави проживання (перебування, реєстрації) клієнта або установи, через яку він здійснює передачу (отримання) активів

1. Критерії ризику, пов'язані з географічним розташуванням держави проживання (перебування, реєстрації) клієнта або установи, через яку він здійснює передачу (отримання) активів (далі – географічні критерії ризику) – критерії ризику ВК/ФТ, притаманні діловим відносинам СПФМ з клієнтом, який (КБВ якого) пов'язаний із державою (територією) з високим рівнем ризику ВК/ФТ.

2. Під час розробки власних географічних критеріїв ризику СПФМ мають, зокрема, врахувати державу (територію):

походження або місце розташування джерел статків (багатства) або джерел коштів, пов'язаних з фінансовими операціями;

надання послуг;

реєстрації та/або місцезнаходження (проживання) клієнта;

реєстрації, місцезнаходження КБВ клієнта та/або основних контрагентів клієнта;

в якій здійснюється основна господарська діяльність клієнта;

майбутнього розташування / реєстрації чи здійснення господарської діяльності (для потенційних угод);

розташування фінансової установи, яку використовує клієнт.

3. СПФМ для формування власного переліку країн (територій) мають враховувати такі значення географічних критеріїв ризику під час оцінки ризиків з урахуванням ризик-орієнтованого підходу:

1) держави, що здійснюють збройну агресію проти України у значенні, наведеному у статті 1 Закону України «Про оборону України»;

2) держави (території), віднесені Кабінетом Міністрів України до переліку офшорних зон;

3) непідконтрольні Україні території або тимчасово окуповані території України або території, розташовані у зонах безпеки, прилеглих до району бойових дій;

4) держави з переліку високоризикових держав (юрисдикцій) FATF, щодо яких застосовуються посилені заходи належної перевірки та/або контрзаходи з метою захисту міжнародної фінансової системи від постійних та значних ризиків відмивання коштів, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення (чорний список FATF);

5) держави (території) мають стратегічні недоліки у сфері запобігання та протидії відповідно до заяв FATF (сірий список FATF);

6) держави (території) визначені Європейською комісією як країни із слабкими режимами запобігання та протидії;

7) держави (території), яким притаманний підвищений ризик корупції;

8) держави (території), яким притаманний підвищений ризик фінансування тероризму;

9) держави (території), які не співпрацюють у наданні інформації про бенефіціарне володіння (визначення таких країн може бути встановлено шляхом перегляду звітів про взаємну оцінку FATF або звітів Глобального форуму ОЕСД щодо дотримання міжнародних стандартів прозорості оподаткування).

4. За географічними критеріями ризику оцінюються ризики клієнтів, зокрема:

які є громадянами держав, зазначених у пункті 3 цього розділу, та/або особами, місцем постійного проживання (перебування, реєстрації) яких є такі держави;

які є юридичними особами – резидентами держав, зазначених у пункті 3 цього розділу;

КБВ яких є громадяни держав, зазначених у пункті 3 цього розділу, та/або особи, місцем постійного проживання (перебування, реєстрації) яких є такі держави;

засновником (учасником, акціонером) або власником яких прямо чи опосередковано через інші юридичні особи (трасти, інші подібні правові утворення) є держави, зазначених у пункті 3 цього розділу.

5. СПФМ для формування переліку країн, яким притаманний підвищений ризик корупції, можуть використовувати, наприклад, національну оцінку

корупційного ризику, надану Transparency International, а переліку країн, яким притаманний підвищений ризик фінансування тероризму, – Звіт про глобальний індекс тероризму Інституту економіки та миру.

IV. Критерії ризику за типом (видом) послуги (продукту) та за способом (каналом) надання чи отримання послуги (продукту)

1. Критерії ризику за типом (видом) послуги (продукту) та за способом (каналом) надання чи отримання послуги (продукту) – критерії ризику ВК/ФТ, притаманні відповідній послугі (продукту), що клієнт отримує від СПФМ, і способу (каналу) надання чи отримання послуги (продукту), зокрема, яким чином клієнт отримує та використовує послугу.

2. СПФМ під час розроблення власних критеріїв ризику за типом (видом) послуги (продукту) мають врахувати:

1) рівень прозорості послуги;

2) рівень складності послуги;

3) потенційну суму (оборот) коштів, що може бути використано клієнтом за допомогою послуги.

3. Під час розробки власних критеріїв ризику за способом (каналом) надання чи отримання послуги (продукту), залежно від здійснюваної діяльності, СПФМ мають врахувати:

1) залучення агентів, що не є СПФМ, до процесу ідентифікації та верифікації клієнта;

2) використання інструменту покладання в порядку, встановленому суб'єктами державного фінансового моніторингу, для ідентифікації та верифікації клієнта (представника клієнта);

3) надання послуги, зокрема, через мережу Інтернет, використовуючи нові та існуючі інформаційні продукти ділової практики або технологій, зокрема, що забезпечують проведення фінансової операції (надання послуги) без встановлення прямого (особистого) контакту з клієнтом;

4) використання способу надання чи отримання послуг, який ґрунтується на рішеннях, включаючи технологічні, що певним чином обмежують можливості СПФМ в частині управління процесом, оперативності прийняття рішень та здатності повною мірою оцінити існуючі ризики тощо.

4. СПФМ мають враховувати такі значення критеріїв ризику за типом (видом) послуги (продукту) та способом їх надання (отримання) під час оцінки ризиків з урахуванням ризик-орієнтованого підходу:

надання дистанційних послуг, зокрема, у разі регулярного (встановлюється СПФМ самостійно у внутрішніх документах з урахуванням специфіки діяльності клієнта) отримання клієнтом дистанційних послуг, якщо у СПФМ виникають підозри, що такі операції можуть бути пов'язані з ВК/ФТ;

проведення фінансової операції (надання послуги) на виконання договору доручення за участю представника (посередника) без встановлення прямого (особистого) контакту з СПФМ;

передавання особою доручення про здійснення фінансової операції через представника (посередника), якщо представник (посередник) виконує доручення особи без встановлення прямого (особистого) контакту із СПФМ;

придбання цінних паперів за рахунок коштів, які попередньо були внесені готівкою в касу професійного учасника ринків капіталу, або готівки, яка була переказана на рахунок професійного учасника ринків капіталу через банківську установу, платіжну систему;

разовий продаж (купівля) значного пакета цінних паперів, що не включені до біржового списку;

купівля-продаж фінансових інструментів, зокрема, цінних паперів, які надають уявлення щодо поставки, придбання або ціни цінного паперу, що не відповідає дійсності, і призводять до встановлення на ринку інших цін, ніж ті, що існували б за відсутності таких операцій;

застосування дроблення фінансових операцій – штучну структуризацію (ділення) суми фінансової операції на кілька пов'язаних між собою фінансових операцій, що здійснюються на менші суми, з метою уникнення порогових значень, встановлених законодавством у сфері запобігання та протидії;

проведення фінансових операцій з готівкою;

відсутність в договорі порядку, строків, форми та способу здійснення розрахунків за правочинами, виконані роботи (надані послуги), визначення розміру винагороди (гонорару) за договором;

невідповідність зазначеної в договорі вартості майна, товарів або наданих послуг їхній ринковій вартості та наочне суттєве відхилення від ціни, що склалась на ринку, встановлення незвично великої винагороди (гонорару) без належних на те підстав та обґрунтування;

встановлені в договорі ціна та вартість правочину, виконаних робіт (наданих послуг), розмір винагороди (гонорару) дають підстави вважати, що метою їх визначення є уникнення процедур фінансового моніторингу;

використання послуг СПФМ в якості фінансового посередника у частині отримання та передачі грошових активів через контрольовані ним рахунки в рамках сприяння ділової репутації клієнта;

надання послуг з метою введення в оману третіх сторін про ділову репутацію та надійність клієнта, реальний фінансовий стан та платоспроможність;

нетиповий порядок отримання заочних судових рішень чи альтернативних варіантів вирішення спорів;

передача активів, які містять складність процедури оцінки (наприклад ювелірних виробів, дорогоцінного каміння, предметів мистецтва або антикваріату, віртуальних активів, об'єктів інтелектуальної власності) коли така передача не типова для звичайної діяльності СПФМ;

проведення операцій з необробленими діамантами, країна походження / знаходження яких не бере участі в Процесі Кімберлі;

придбання у власність часток (акцій) у статутних (складених) капіталах суб'єктів господарювання, які перебувають на стадії банкрутства або в процесі припинення діяльності, без економічної доцільності (сенсу) або очевидної на те законної мети;

укладання угод за участю тісно пов'язаних між собою осіб, якщо клієнт (його фінансові консультанти) надає(ють) суперечливі або ірраціональні пояснення, не може(уть) або не хоче(уть) надати пояснення, вказати юридичну, податкову, ділову, економічну чи іншу обґрунтовану причину;

використання клієнтських рахунків або відповідальне зберігання активів клієнта без логічного на те обґрунтування;

пов'язаність учасників правочину родинними, службовими або діловими відносинами викликає сумніви щодо справжності характеру або причини угоди;

неодноразова участь в правочинах одних і тих же учасників правочину протягом короткого проміжку часу;

використання декількох клієнтських рахунків гравців (особистих кабінетів) в онлайн-системі організатора азартних ігор (володіння та контроль декількох вебсайтів);

обмін готівки низького номіналу на високий номінал, зокрема, шляхом купівлі та повернення ігрових замінників гривні;

використання клієнтського рахунку гравця (особистого кабінету) з метою депозиту коштів;

індивідуальне обслуговування клієнта, активи якого були заморожені;

тривале відтермінування оплати активу або послуги, доставленого або наданої негайно, після настання строку для здійснення оплати без належних гарантій того, що платіж відбудеться;

фактичний обмін об'єктами нерухомості між сторонами угод у разі наявності суттєвих розбіжностей їх ринкової вартості (без виникнення додаткових зобов'язань фінансового характеру);

передача нерухомості, дорогоцінних металів, дорогоцінного каміння та виробів з них протягом періоду часу, який є незвично коротким, або незвично довгим для аналогічних угод, без явних юридичних, податкових, комерційних, економічних чи інших законних причин;

здійснення послідовного продажу об'єкта нерухомості (проведення в короткі терміни серії угод з послідовним збільшенням / зменшенням вартості);

використання віртуальних активів та інших анонімних способів оплати та передача їх у власність за правочинами, які не мають економічної доцільності (сенсу) або очевидної законної мети;

використання віртуальних активів та інших анонімних засобів платежу та способів переказу коштів в ході операції без явних юридичних, податкових, комерційних, економічних чи інших законних причин;

використання програмного забезпечення, створеного для організації анонімної, зашифрованої мережі;

характер та сфера дії платіжних каналів та систем, рахунків, послуг (продуктів), які використовуються для обігу віртуальних активів, дозволяють зберігати та розміщувати маленькі суми та дають змогу клієнтам, які не мають доступу до фінансових послуг, розміщувати обмежені суми;

проведення платежів за правочинами з використанням незвичних або нетипових способів оплати, отримання платежів від непов'язаних або невідомих третіх осіб, з використанням корпоративної картки або картки, що належить третій особі;

консультації зі створення юридичних осіб та/або правових утворень, які можуть незаконно використовуватися для приховування власника або реальної економічної мети;

послуги, при яких СПФМ на практиці представляють або підтверджують становище, ділову репутацію і надійність клієнта третім сторонам, не в повній мірі встановивши дані бухгалтерського обліку і показники фінансової звітності та/або консолідованої фінансової звітності клієнта;

послуги, за якими звертається клієнт, в наданні яких у СПФМ немає досвіду або відсутня відповідна кваліфікація/компетентність, за винятком випадків, коли СПФМ передають звернення відповідно навченому фахівцеві для отримання консультації;

послуги, які в значній мірі пов'язані з новими технологіями (наприклад, пов'язані з первинним розміщенням монет (Initial coin offering) або віртуальними активами), які за своїм характером вразливі з точки зору використання злочинцями, особливо у випадку, якщо вони не є предметом регулювання в сфері запобігання та протидії;

незрозуміле використання незвичайних умов / положень в кредитних угодах, які не відображають комерційних відносин сторін і можуть спонукати СПФМ до з'ясування ризиків (угоди, які можуть зловмисно використовуватися таким чином, припускають незвично короткі / довгі періоди амортизації, процентні ставки, що є істотно вищими / нижчими від ринкових або незрозумілі періодичні анулювання векселів / заставних або інших інструментів фінансового забезпечення набагато раніше від наперед узгодженої дати погашення);

послідовні внески в статутний (складений) капітал однієї і тієї ж компанії або інші внески протягом короткого періоду часу без явних юридичних, податкових, комерційних, економічних чи інших законних причин;

придбання підприємств, що знаходяться в процесі ліквідації, без явних юридичних, податкових, комерційних, економічних чи інших законних причин;

послуги, пов'язані з діями, що стосуються спадщини або проведення операцій з майном, якщо СПФМ було відомо, що майно належить чи належало, чи буде використовуватися особою, що була засуджена за злочини, для отримання доходів;

незрозуміле використання незвичайних умов / положень в угодах, які не відображають комерційних відносин сторін і можуть спонукати СПФМ до з'ясування ризиків.

**Директор Департаменту забезпечення
координаційно-моніторингової роботи**

Юрій КОНЮШЕНКО